

Svetlana Sekulić

KAJANJE

Tog januarskog nedjeljnog predvečerja, ugasio se jedan život. Tiho i skromno. Plašeći se, možda, da ne naruši smiraj dana. Sa zalaskom sunca prestade da kuca Halimino plemenito srce. Purpurne boje prosuše se nad planinskim vijencem i nestaše iz vidokruga. Selo Vrsajke, ispod Goljovih krša, obavi gust, težak mrak.

U kući mnoštvo zabrinutih lica. Neka naborana i prije vremena. Život u zabiti učinio svoje. Druga mladalačka, skladnih crta iz kojih viri ponos, tako osoben Bihorcima. Kičmu, pravu kao prut, ne poviše posne godine. Svi čute. Zadubljeni u svoje misli koje ih muče, ne daju mira. Tek s vremena na vrijeme, kao po dogovoru, susretnu im se ukočeni pogledi. Beznađe se ogleda u njima.

Oko tabuta rahmetli Halime njeni najbliži. Sin, dvije kćeri i, malo u pozadini, muž, još vitalan. Oči im prikovane za voštano lice. Oštre crte kao klesane u kamenu. Čini se da je Halima na tren usnula, odmorila dušu. Zamišljaju je kako ustaje. Stoji pred njima onako visoka, gorda, mršavih udova. Sijede kose skupljene pod crnom bošćom. I ne zna se kome je teže od onih koje je rodila. Muška glava, tridesetogodišnji Ahmed, stisnuo usta, pokušavajući da suzbije bol koja ga je razdirala. U uglovima tamnih očiju skamenjena suza. Mora izdržati ovo sučeljavanje sa savješću.

Povrati sjećanje na mladičke dane, koji, iako obojeni siromaštvom, bijahu svjetlo u tmuni života. Poput bujice pohrliše hatari. Preplaviše ga, pa osjeti drhtanje tijela. Jedno mu se urezalo duboko u svijesti. Pokušavao je sve ove godine taj događaj da izbriše, zaboravi, ali uzalud. Kao kad živu ranu zasiječeš oštricom noža i staviš so, a ona peče, krvari...

– Nano, majčice moja draga, oprost... ogriješih se o tebe onoga dana, ne primih tvoje nauke, radih po svome – izusti tiho, kao dovu.

Bilo je ljeto, dobro se sjeća. U njivi, pod suncem koje je nemilosrdno pržilo, njegov babo sa motikom u ruci, znojnih obraza, kopa bez prestanka. Zemlja, žedna kiše, tvrda, suva. Njen miris osjeća

Ahmed u nozdrvama, opija ga i uznosi... Namah mu se učini da je ptica, raširio krila i leti. Već u mislima i brdo preletio, kad ga, odjednom, babova ruka snažno udari po obrazu. Pade na zemlju iznenađen, ali i posramljen.

– Badavadžijo, dokle misliš tako? Ruke ti nespretne, ne radiš ništa, a jedeš hljeb! Sikter! Da te moje oči više ne gledaju - zavika ljutitobabo glasom koji mu je ledio krv u žilama.

Ni sam nije znao kako je stigao do nane koja je plijevala travu u vrtu ispod kuće. Pogleda je, a ona mu u očima vidje strah. Riječi ne izusti već ga zagrlj toplim rukama tako grčevito, kao da ga brani od nekoga. Izgledala je kao razjarena vučica koja se sprema da zarije oštre zube lovcu i odbrani mladunče od sigurne smrti. Osjeti otkucaje naninog srca i glas koji je podrhtavao.

– Znam, rano moja, opet te je uvrijedio poganim riječima, ujeo za srce. Oprosti mu... preklinjem te, Allah će te nagraditi. Velika muka je na njega, bolest, inokoština ... ne zna ni sam šta radi.

Želio je da joj vjeruje, ali prkos progovori iz njega, kao zlo sjeme koje isklja iz zemlje. Otrže se iz naručja i jetko odbrusi:

– A ti ga braniš ... ti koja si sa njim samo muku imala. Ista si kao on!

Ahmed se trgnu iz razmišljanja i žalali, po ko zna koji put, zbog tih uvredljivih riječi. Dao bi sada sve, čak i život, samo da joj nije odgovorio. Govorili su mu da ima babovu prijeku narav i da je brz na jeziku. Znali su ga kao insana koji teško prašta sebi i drugima. Tek sada, kada je zakoračio u zrelo doba, uviđa istinu.

Posmatrajući sestre, Eminu i Enisu, osjeti grižu savjesti što nije kao one. Odisale su smirenošću iz koje se mogla naslutiti zadivljujuća blagost njihovog bića. Bile su oličenje duhovne i fizičke ljepote. Uz takav sklad od Allahove milosti, bi primjetna i neka otmjenost u držanju i ponašanju. Njihova ljubav prema majci nije imala granica, pa je gubitak bio utoliko teži. Nikada je nijesu povrijedile. Trudile su se da je odmijene u kućnim poslovima i pruže utjehu u neprospavanim noćima. Sada im je zavidio na osobinama koje sam nije imao, a koje su podsjećale na majku.

Začu šapat komšije Safeta koji je po starini do njega, pognut

u ramenima, govorio:

– Allah da je nagradi. Kakva hanuma to bijaše! Stub porodice, kućanica kojoj ništa nije bilo teško... Šta je sve preturila preko svojih leđa!? Niko joj glasa ne ču...

I tako, kružio je šapat od jednih do drugih, ispunjavajući ih nekim dubokim poštovanjem i samilošću prema onoj koje više nema. Ništa tako ne zbliži ljude kao nevolja, zajednička ljudima iz ovih krajeva. Sudbina im je razdjeljuje na komade, ne štedeći nikoga, i taj težak teret nose do posljednjeg izdisaja. Ostavljaju ga svojoj djeci kao amanet i kao opomenu, oboje jednako drago i neotuđivo.

Ahmed nesvjesno poče zagledati baba Šefkiju. Pomiješana osjećanja se uskovitlaše u njemu, izazivajući nemir. Nije bio načisto sa tim da li da ga mrzi ili saosjeća sa njim u boli. Da li taj suvonjavi čovjek u ovom teškom trenutku išta osjeća? Možda tiho pati, ali to ne pokazuje ni gestom ni riječju, kako bi djelovao odvažno i dostojanstveno. Jedno je bio siguran: i jedan i drugi nose na duši grijeh, jer su ranili svojom grubošću onu koja ih je voljela.

Bihorska noć je polako odmicala praćena hladnoćom koja je mrzla pendžere.

Babo i sin, kao dva stranca, dočekaše budni sabah. Tamne sjenke noći titraju pred očima, a tuga u njima osta zatočena. Osvanu sunčan dan. Neuobičajeno topao za zimsko doba godine. Duga povorka, sporo koračajući, isprati Halimu do mezarja. Na put bez povratka. Jedna starica, brišući suze koje su navirale, izusti:

– Učini joj se lijepo vrijeme. Allah se smilovao i nagradio njenu dušu blagorodnu. Neka joj Allah podari dženet. Amin.

Ahmed pogleda u nebo. Tračak sunca pomilova ga po umornom licu. Neobjašnjiva lakoća ga obuže i njemu se pričini kao da sanja. Sklopi oči. U tom blaženom trenutku, ukaza mu se majka kako ga odozgo posmatra, smiješeći se. Kad se osvijesti, nesta je. Tek sada je odahnuo, jer u njenom osmijehu otkri oprost.

Vraćajući se kući, pomisli sa gorčinom kako je lako zgriješiti. Praštati je teže, a to mogu samo odabrani. U tome je veličina čovječnosti. Neki unutrašnji glas mu je govorio da je i majka jedna od njih.

Praštajući drugima, sebe je uzdizala, sačuvala čast roda i doma.